

Historia tańca lwa

Jane Haaland

Fot. Andry Sasongko

Król bestii w kulturze kung-fu

Legenda głosi, że taniec lwa narodził się w Chinach za czasów dynastii Tang, kiedy cesarza dręczył koszmar, który zakończył się po tym, jak uratowała go rzadka i dziwna bestia - lew. Taniec lwa, będący ważnym elementem obchodów Nowego Roku, od dawna kojarzony jest z południowochińskimi systemami kung-fu, a jego korzenie sięgają czasów dynastii Ching, kiedy to rewolucyjni mistrzowie sztuk walki wykorzystywali taniec lwa jako tajny środek komunikacji. Dla współczesnych adeptów kung-fu taniec lwa oferuje intensywne ćwiczenia układu krążenia, a także postaw i podnoszenia obciążenia - wszystko w jednym kulturowym pakiecie.

Każdy, kto uczy się kung-fu, szybko zdaje sobie sprawę z wartości nauki tradycyjnej chińskiej broni, oprócz form walki wręcz. Uczniowie poznają również zasady szacunku i uprzejmości należne ich sifu (nauczycielowi) i współćwiczącym. Większość poważnych adeptów kung-fu poświęca czas

na naukę kultury, która dała początek i rozwinęła ich sztukę walki. Przy tym jeden z najważniejszych aspektów treningu i kultury chińskich sztuk walki jest często pomijany nawet przez najbardziej poważnych adeptów. Taniec lwa, temat, który powinien być znany każdemu praktykowi południowych systemów kung-fu, jest jedną z najcenniejszych metod treningowych chińskich sztuk walki - i stanowi również doskonałe źródło informacji historycznych na temat kung-fu. Niestety, taniec lwa jest często pomijany w wielu szkołach kung-fu nauczających południowochińskich stylów.

Lew ratuje cesarza

Taniec lwa ma swoje korzenie w czasach dynastii Tang (618-906 n.e.). Legenda głosi, że pewnej nocy cesarz miał sen, w którym dziwnie wyglądające zwierzę uratowało mu życie. Następnego ranka opisał sen swoim ministrom. Jeden z nich powiedział cesarzowi, że dziwne zwierzę przypominało stworzenie z Zachodu - lwa. Ponieważ to dziwne zwierzę uratowało cesarza we śnie, lew szybko stał się symbolem szczęścia w całych Chinach. Przyjęto na wiarę, że tańczący lew odpędza złe duchy.

Do dziś taniec lwa jest najważniejszą ceremonią otwierającą chińskie wydarzenia i firmy. Jest to również niezbędny rytuał dla firm w okresie Chińskiego Nowego Roku, ponieważ taniec lwa wywołuje szczęście w nadchodzącym roku. Lwy nie są rodzimymi zwierzętami w Chinach, co wyjaśnia, dlaczego „lew” w tańcu nabył cechy chińskiego smoka i feniksa. Tancerze lwów zawsze ćwiczą kung-fu. Po pierwsze, taniec ten wymaga wypracowania silnych postaw, ponieważ jego głowa jest ciężka, a pozycja ogona dla tancerza z tyłu jest niewygodna. Tańce lwa bywają długie, wymagając od wykonawców doskonałej kondycji fizycznej i wytrzymałości.

Taniec lwa i rewolucja

Innym powodem, dla którego styliści kung-fu wykonują taniec lwa, jest fakt, że zyskał on największą sławę w okresie panowania dynastii Ching, kiedy chińscy patrioci wzniesli rebelię przeciwko swoim władcom z dynastii Ching (Mandżurom). Taniec lwa odbywał się wtedy od wioski do wioski pod pretekstem świętowania. W rzeczywistości rewolucyjni artyści sztuk walki wymieniali się informacjami i pieniędzmi z różnymi komórkami rewolucyjnymi.

Podczas święta tańczący lew jadł sałatę w ramach układu tanecznego „Ñ”, a sałata ta często zawierała ukryte w liściach pieniądze i informacje. W czasach rewolucji tancerz trzymający głowę lwa wołał Choi Ching („zdobądź Ching”), sygnalizując, że jest towarzyszem rewolucyjnym i może otrzymywać tajne wiadomości. Oczywiście, każdy donosiciel dynastii Ching wiedziałby, co tancerz zamierza zrobić, słysząc ten bojowy okrzyk. Ponieważ Ching brzmiało bardzo podobnie do Chiang (oznaczającego zieleń, jak w przypadku sałaty i pieniędzy), to okrzykiem tancerza stało się hasło Choi Chiang, czyli „zdobądź zieleń”. Patriotyczni mistrzowie sztuk walki uznawali ten okrzyk tancerza lwa za swoje tajne hasło. Zwrot Choi Chiang jest nadal używany jako tradycyjny gest tancerza lwa, gdy ten goni za symboliczną sałatą i pieniędzmi przynoszącymi szczęście.

Taniec lwa stał się szczególnie kojarzony z południowochińskimi systemami kung-fu. Jednym z największych z tych południowych systemów jest Choy Li Fut. Założony w 1836 roku jako rewolucyjny system walki, Choy Li Fut ma głębokie korzenie w tradycji tańca lwa.

Wong Doc Fai, Wielki Mistrz Choy Li Fut, który naucza w San Francisco w Kalifornii, jest ekspertem w dziedzinie tańca lwa. Oprócz bycia cenionym tancerzem lwa, Wong dogłębnie badał ten taniec w kulturze Orientu. „Taniec lwa jest tak ważny w kung-fu, że południowochińskie kung-fu bez tańca lwa jest jak kwiat bez płatków” - stwierdza stanowczo Wong.

Elementy tańca lwa

Głowa lwa zbudowana jest z bambusowej i drucianej konstrukcji, której kształt podkreśla jaskrawo kolorowe pokrycie wykonane z papieru. Wewnątrz głowy znajdują się bambusowe dźwignie i sznurki, które pozwalają prowadzącemu tancerzowi, niosącemu głowę lwa, manipulować pyskiem, oczami i uszami. Długa płachta jaskrawego, wielobarwnego materiału tworzy ciało i ogon lwa. Zazwyczaj dwóch tancerzy występuje w roli lwa, gdzie jeden niesie głowę, a drugi staje się ogonem. Głowa lwa charakteryzuje się szybkimi, żywymi ruchami i często jest uniesiona wysoko ponad tancerza. Praca nóg tancerza prowadzącego obejmuje wszystkie postawy i kopnięcia kung-fu. To tancerz pod głową lwa kontroluje ruchy pyska, uszu i oczu, kształtując jego podstawowe pozycje.

„Tancerz lwa pod głową musi nie tylko wykazać się doskonałością w kung-fu, ale także zrozumieć i naśladować mimikę i zwyczaje lwa. Chodzi o to, aby lew z „papier-mâché” wyglądał realistycznie” - zauważa Wong Doc Fai. Tancerz występujący w ogonie lwa jest równie ważny. Musi naśladować pozycje tancerza prowadzącego, pozostając w niezręcznej, zgarbionej postawie - a jego pole widzenia jest ograniczone. Obaj tancerze muszą szczególnie popracować nad treningiem postaw, aby zwiększyć swoją siłę. Ciężka głowa lwa wymaga od tancerza silnych barków i ramion; ponieważ tancerz w ogonie lwa jest cały czas pochylony, musi mieć silny grzbiet i nogi.

Istnieją różne rodzaje lwów, które reprezentują różnorodne postawy i pasują do konkretnych ceremonii tańca lwa. Czarny lew znany jest jako lew walczący, symbolizuje młodość, przynosi szczęście i lubi się bawić. Wong Doc Fai wspomina o poważnych tradycjach tańca lwa w starożytnych Chinach: „W dawnych czasach spotkanie dwóch czarnych lwów z różnych szkół kung-fu podczas tańca lwa często oznaczało walkę między dwiema rywalizującymi szkołami. Jednak dziś czarny lew jest symbolem historii kung-fu”.

Przeciwieństwem czarnego lwa jest lew o kwiecistej twarzy i białej brodzie. Lew ten symbolizuje dojrzałość, mądrość, starszeństwo, spokój i pokój. Słynną chińską postać historyczną, generała Kwan Kung'a, przedstawia lew o czerwonej twarzy i czarnej brodzie. Te dwa kolory ilustrują prawość i odwagę Kwan Kung'a.

Żółty lew symbolizuje starszego brata Kwan Kung'a, generała Liu Pi. Ukazuje jego odwagę i dobroć. Walczący lew o czarnej twarzy i czarnej brodzie symbolizuje nieustraszoną młodość brata Kwan Kung'a, generała Chang Fei.

Układy tańca lwa

Umiejętności tancerza lwa, zarówno w tańcu lwa, jak i w kung-fu, są demonstrowane w układach wykonywanych przez daną szkołę kung-fu. Wszystkie układy rozpoczynają się ceremonią ukłonu, która przynosi szczęście

Ceremonia ukłonu jest powitaniem wykonywanym na początku i na końcu każdego tańca lwa. Wesoły lew najpierw rzuca się do przodu, a następnie obraca głowę zgodnie z ruchem wskazówek zegara, ciągnąc wibrysy po ziemi i wycofując się do pozycji wyjściowej. Ceremonia ta powtarzana jest trzykrotnie w krótkich odstępach czasu, podczas których lew demonstruje swoją pokorę i dobroduszość. W kolejnym akcie ceremonii ukłonu, lew zatacza duże koło, węsząc powietrze, drapiąc ziemię, drapiąc samego siebie i udając zdziwienie. Praca nóg zmienia się w tym momencie w zależności od nastroju, jaki tancerze oddają.

Postawa kwadratowa, postawa skrzyżna i regularny chód odgrywają swoją rolę w opisie postawy lwa. Nogi tancerza pod głową lwa reprezentują przednie nogi lwa. Na przykład, gdy lew jest zaskoczony, tancerz unosi głowę lwa wysoko nad swoją głowę, przyjmując pozycję kota. Układ,

który często poprzedza ceremonię ukłonu nazywa się Suai Si „śpiący lew”. Tancerz prowadzący rozpoczyna w pozycji kwadratowej i powoli zaczyna wymachiwać głową lwa w przód i w tył, jakby lew zasypiał. Powieki zamykają się w połowie. Prawa stopa tancerza krzyżuje się przed lewą, co powoduje jego potknięcie, a lew zatacza się i ponownie przyjmuje pozycję kwadratową, udając, że nagle wybudził się z drzemki. Oczy lwa ponownie opadają, a głowa zaczyna się powoli kołysać.

Tancerz pod głową lwa krzyżuje lewą stopę i potyka się w przeciwnym kierunku, powtarzając układ. W tym momencie układu Suai Si lew ponownie się budzi i rozgląda, zanim stwierdza, że jest zbyt zmęczony, aby kontynuować.

Tancerz pod głową lwa krzyżuje nogi w pozycji lotosu i siada, opuszczając głowę na podłogę. Tancerz pod ogonem lwa podąża za nim do tej samej pozycji. Wszechobecna muzyka lwiego tańca nadaje teraz wolne, spokojne tempo, podczas gdy prowadzący tancerz pociąga za odpowiednie cięgna w głowie lwa i potrząsa jego uszami. Od tego momentu głowa lwa porusza się z lewej strony na prawą, a pysk delikatnie wibruje - na znak, że lew śni. W miarę jak lew śni ruchy nad głową stają się coraz szybsze, aż prowadzący tancerz wysuwa jedną nogę do przodu i wychodzi z pozycji lotosu. To budzi lwa, który widzi wystającą nogę. Myśląc, że atakują go pchły, lew gryzie nogę.

Po skończeniu z pchłami, lew cofa nogę do pozycji lotosu i powraca do snu. Rytuał śnienia i gryzienia pcheł powtarza się, używając drugiej nogi prowadzącego tancerza. Układ naprzemiennie przechodzi z czuwania w sen: lew spogląda w górę i gryzie powietrze, goniąc muchy; jego paszcza zamyka się i powoli otwiera, ziewając. Po tym pokazie lew powraca do stanu pełnego czuwania. W tym momencie nogi prowadzącego wysuwają się przed nim w kształt litery „V”. Tancerz zaciska nogi, a głowa lwa wykonuje ruchy, jakby lizał nogi i gryzł łąpy. Tancerze naśladują wielkiego kota czyszczącego się. Lew głaszcze się po wibrysach, następnie drapie łapą po uszach, a potem pociera oczy. (W tym ostatnim manewrze prowadzący tancerz musi odciągnąć całą nogę do tyłu i w górę, do głowy lwa). Układ czyszczenia się jest następnie powtarzany po drugiej stronie lwa. Lew w pełni się budzi, atakując mityczne pchły na bokach i drapiąc się po klatce piersiowej. W tym manewrze tancerz pod głową lwa unosi nogi do góry, tworząc szpagat, podczas gdy głowa lwa z otwartym pyskiem gryzie tancerza w pośladki, które reprezentują „klatkę piersiową” lwa. Następnie obaj tancerze podskakują do pozycji kwadratowej i rozciągają się. Tancerz z tyłu wystawia teraz jedną nogę na bok i nią potrząsa, sygnalizując, że tył jest zaatakowany przez pchły. Głowa lwa odwraca się, gryzie tylną nogę, wraca na przód, rozciąga się, spogląda w górę kilka razy, a następnie powtarza czyszczenie drugiej tylnej nogi.

W końcu lwa zaczyna swędzieć ogon, co zmusza tylnego tancerza do energicznego potrząsania tą częścią. Głowa gryzie swój zad, przykładając otwartą paszczę lwa do tylnego tancerza, a następnie goniąc ogon w kółko. Cykl ten jest powtarzany na drugą stronę. W końcu lew poddaje się i zaczyna iść naprzód, gotowy do wykonania nowego układu, Si Gee Chut Dung „lew wychodzi z jaskini”.

„Lew wychodzi z jaskini” to jedna ze specjalności Wong Doc Fai'a. Wykonuje się go za pomocą dwóch chińskich ławeczek końskich, dwóch sztandarów kung-fu na tyczkach lub dwóch osób trzymających długą chińską broń. Ławeczki, sztandary i długa broń symbolizują wejście do jaskini. Ostrożny lew skrada się tuż przy wejściu do jaskini. Obawiając się potencjalnego ataku, często odskakuje. Powoli, za tancerzem prowadzącym, krocącym w lekkiej kociej postawie, lew zbliża się do wejścia do jaskini, ostrożnie węsząc powietrze i odskakując za każdym razem, gdy zbyt blisko się zbliży. Kiedy lew odkrywa, że jaskinia jest bezpieczna, radośnie wacha i liże wejście do niej z obu stron. Następnie prowadzący unosi głowę lwa wysoko, aby dać znać, że wszystko jest w porządku, a lew jest zadowolony. Kiedy lew wychodzi z jaskini, słońce świeci mu w oczy. Tancerze naśladują teraz ruchy dużego kota, którego „oczy” mrugają, chroniąc je przed blaskiem. Aby zasygnalizować zabawę w tańcu lwa, zarówno głowa, jak i ogon obracają się w lewo, a następnie w

prawo. Gdy lew zatacza koło, uświadamia sobie, że jest głodny, co prowadzi do najważniejszej części tańca lwa - ceremonii Choi Chiang „zdobądź zielone”.

Rodzaje ceremonii Choi Chiang

Istnieje wiele rodzajów ceremonii Choi Chiang. Jednym z bardzo popularnych jest Tien Chiang „niebiańska zieleń”. Główka sałaty, wypełniona pieniędzmi na szczęście, jest zawieszana w drzwiach lub przymocowywana do elewacji budynku - czasami nawet do trzeciego piętra.

Wisząc w wysokich drzwiach, tancerz prowadzący może stanąć na ramionach partnera (lub partnerów, w zależności od wielkości lwa), aby sięgnąć po nagrodę pyskiem lwa. Do wyższych kondygnacji niezbędny jest długi bambusowy kij, na którym tancerz i głowa lwa są ostrożnie balansowani. Tutaj liczą się wyjątkowe umiejętności i równowaga. A do bardzo wysokich Tien Chiang formuje się pagodę z ludzkich ciał, ułożonych jedno na drugim, trzy, pięć, dziesięć, piętnaście lub dwadzieścia jeden na raz - a na ostatnim poziomie znajduje się stół.

Tancerz prowadzący balansuje na szczycie stołu, trzymając głowę lwa, aby zdobyć liściastą nagrodę. Innym popularnym układem Choi Chiang jest Dei Chiang, czyli „zielona ziemia”. Chociaż istnieje kilka odmian Dei Chiang, dwie najpopularniejsze to Soam Sing Bane Yuet „trzy gwiazdy otaczające księżyc” i Chat Sing Bane Yuet „siedem gwiazd otaczających księżyc”.

W układzie „trzy gwiazdy otaczające księżyc” główka sałaty nadziewana pieniędzmi leży na ziemi, otoczona trzema pomarańczami lub mandarynkami ułożonymi w trójkąt. Układ ten jest zazwyczaj wykonywany przez mniej doświadczonych tancerzy, którzy nie rozwinęli umiejętności i równowagi wymaganych w innych układach Choi Chiang. Wong Doc Fai uczy tej techniki początkujących tancerzy lwów jako podstawowego ćwiczenia. Lew porusza się wokół sałaty i pomarańczy w dużym okręgu, stopniowo zwężając go, aż głowa lwa dosięgnie ofiary.

Najpierw lew bierze każdą pomarańczę do pyska. Tancerz prowadzący rozrywa owoc, wyrzucając kawałki z paszczy lwa, a następnie kopiąc je w powietrze stopą - jakby lew wypluwał skórki i miąższ owocu. Po pomarańczach lew podnosi sałatę, wyciąga pieniądze i powtarza proces wypluwania. Na koniec lew dumnie paraduje w kręgu, dając do zrozumienia, że jest syty i zadowolony. Wong Doc Fai wspomina, że gdy w młodości był tancerzem lwa, sałatę często zastępowano twardymi kokosami. Tancerz pod głową lwa miał fundamentalne zadanie przebicia się przez twardą skorupę kokosa bez użycia narzędzi.

„Siedem gwiazd otaczających księżyc” wymaga większej równowagi i pewniejszej postawy podczas wykonania. Dla lwa wystawiana jest duża, okrągła misa z niewielką ilością wody, kilkoma monetami, siedmioma pomarańczami lub mandarynkami i główką sałaty pośrodku. Najpierw lew zjada siedem pomarańczy, ponownie wypluwając skórki i miąższ w powietrze. Następnie tancerz prowadzący wskakuje na krawędź misy, ostrożnie balansuje, a następnie sięga do środka, aby wyjąć monety. Te również wypluwa - monety symbolizują kamienie. Teraz sałata zostaje wyjęta z misy; tancerz wyciąga pieniądze i wypluwa sałatę, wyrzucając ją pyskiem - a następnie kopiąc wysoko w powietrze.

Na koniec lew wypija wodę (używając ciężkiego ręcznika do wchłonięcia wody). Tancerz prowadzący oddaje ręcznik z powrotem partnerowi w ogonie, który wyciska z niego wodę, jakby lew załatwiał swoje potrzeby. Lwia głowa, z tancerzem wsuwającym dłoń przez paszczę do pustej misy pokazuje publiczności, że jak na dobrego lwa przystało - opił się i zjadł wszystko. Istnieje kilka bardziej skomplikowanych układów Choi Chiang, jak Duk Sieh Can Lo „jadowity wąż blokujący drogę”. Wężem” jest tu chińska włócznia oparta o końską ławeczkę z ostrzem skierowanym do góry. „Oczy” węża to mandarynki, a pieniądze owinięte wokół włóczni symbolizują skórę węża. Lew wskazuje na ławeczkę, a głowa lwa połyka „węża”. Tancerz z ogonem wyrzuca włócznię z paszczy

lwa. (To teraz kość, której lew nie może strawić). Mistrz kung-fu łapie tę „kość” lub włócznię - i walczy nią z lwem. (Ta sekwencja wymaga siły, równowagi i zwinności, biorąc pod uwagę wysiłek potrzebny do wskoczenia na wąską ławeczkę, a następnie utrzymania tej pozycji w walce z przeciwnikiem dzierżącym włócznię).

Si Ji Guo Kiu „lew przechodzący przez most”: Najprostsza forma tej sekwencji wykorzystuje chińską ławeczkę końską. Trzy kubki ustawia się w pobliżu trzech z czterech nóg. Tancerz w głowie lwa wskakuje na ławeczkę i ostrożnie zdejmuje wszystkie trzy kubki. Następnie przechodzi na przeciwny koniec ławeczki, gdzie pochyla się - wciąż na niej - i zjada leżące na ziemi pomarańcze oraz sałatę. Dla bardziej doświadczonych istnieje trudniejsza wersja „lew przechodzący przez most”. Pięć ławeczek tworzy most (trzy nakładają się na siebie u dołu i dwie jedna na drugiej na górze), tancerz pod głową lwa wskakuje na jeden koniec mostu i bardzo ostrożnie przechodzi po ustawionych ławeczkach na drugą stronę, gdzie pochyla się, aby dosięgnąć jedzenie leżące na podłodze.

Nie trzeba dodawać, że wymaga to doskonałej równowagi. Żaden taniec lwa nie jest kompletny bez muzyki do tańca lwa. Instrumentami są duży chiński bęben, kilka zestawów talerzy perkusyjnych i ciężki gong. Muzycy zawsze podążają za ruchami lwa, zamiast pozwolić lwu na choreografię jego ruchów do muzyki. Wong Doc Fai podkreśla, że: „każdy adept kung-fu, który wykonuje taniec lwa, szybko odkrywa, że jego postawy stają się znacznie silniejsze, wytrzymałość wzrasta, a on sam ma większą ogólną siłę. Taniec lwa to trening układu krążenia, trening postaw i trening siłowy - wszystko w jednym kulturowym pakiecie”.

Źródło: <https://plumblossom.net>.

Dostęp z dnia 10 stycznia 2026 roku. Artykuł pt. „Historia tańca lwa” autorstwa Jane Hallander (1944-2002), w oryginalnym tytule „History of Lion Dancing” został przetłumaczony na język polski i udostępniony na stronie yongchunquan.eu za zgodą Wielkiego Mistrza kung-fu Choy Li Fut - Wong Doc Fai'a, której udzielił 10 stycznia 2026 roku.

W 2002 roku sifu Jane Hallander otrzymała zaszczytny tytuł „Pisarki Roku” magazynu Inside Kung-Fu.

Zmarła 12 lutego w wieku 57 lat, w swoim domu w Navato w Kalifornii.